

Täysistunto

Torstai 10.12.2015 klo 16.02—3.07

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain 48 f §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 12/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 12/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.28 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan perusopetuslakia muutettavaksi siten, että koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta mahdollistettaisiin korkeampien maksujen periminen. Enimmäismaksut nostettaisiin nykyisestä 60 eurosta 120 euroon ja 80 eurosta 160 euroon kuukaudessa. Nykyiset enimmäismaksurajat ovat olleet voimassa vuodesta 2006 lähtien, joten pitkään aikaan niihin ei ole tehty korotuksia.

Nyt tehtävien enimmäismaksujen korotusten rinnalla tiukennettaisiin velvollisuutta jättää maksu perimättä tai alentaa sitä, jotta perheen pienituloisuus ei muodostuisi esteeksi lapsen osallistumiselle tähän tärkeään toimintaan. Juuri tähän asiaan sivistysvaliokunta kiinnittää erittäin vahvasti huomiota.

Arvioiden mukaan laki lisäisi kuntien maksukertymää noin 18 miljoonalla eurolla vuodesta 2017 lähtien. Vuonna 2016 vaikutus kuntien talouteen olisi noin 7 miljoonaa euroa. Valtiontaloudellisia vaikutuksia esityksellä ei olisi. Lopulliset vaikutukset kuntatalouteen riippuvat tietenkin siitä, miten kunnat nostavat kerhotoiminnan maksuja. Enimmäismaksun korotus ei siis automaattisesti tarkoita sitä, että maksut nousevat.

Puhemies! Sivistysvaliokunta nostaa esille sen, että aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa kaikille lapsille turvallisen ympäristön ja aikuisen läsnäolon yksinäisiin tunteihin ennen ja jälkeen koulupäivän. Monille lapsille aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa myös kohtuuhintaisen mahdollisuuden harrastustoimintaan. Suomessahan valtaosa kouluikäisten vanhemmista tekee kokopäivätyötä. Pienten koululaisten ja heidän perheidensä näkökulmasta aamu- ja iltapäivätoiminnalle on siis suuri tarve. Toiminta tukee merkittävästi pienten koululaisten vanhempien perheen ja työn yhteensovittamista.

Kerhotoiminnan tärkeän merkityksen vuoksi sivistysvaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota erityisesti kahteen asiaan: maksujen korotuksen vaikutukseen sekä koko järjestelmän kehittämistarpeeseen.

Ensinnä maksujen korotuksesta: Pidämme valiokunnassa ehdotettua korotusta hyvin korkeana yksittäisenä muutoksena, ja lisäkustannuksena lapsiperheille se on todella mer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

kittävä, jos kunnat ottavat käyttöön noita enimmäismääriä, etenkin kun otetaan huomioon myös muut perheen taloudellista tilannetta hankaloittavat maksujen korotukset ja kustannuslisät. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että jatkossa maksuihin tehtävät korotukset jaksotettaisiin tasaisemmin, jotta perheillä on mahdollisuus helpommin sopeutua lisäkustannuksiin.

Järjestelmän kehittämistarpeista sanomme erityisesti: Pidämme selvittämisen arvoisena sitä, että aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujärjestelmää kehitetään porrasteiseksi lasten päivähoidon maksujärjestelmän suuntaan. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että järjestelmän kehittämisessä harkittaisiin tietojen yhteiskäyttöä päivähoitojärjestelmän asiakastietokannan kanssa. Mietinnössä painotetaan myös sitä, että erityisesti vammaisten lasten, pitkäaikaissairaiden lasten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten osalta tarvitaan nykyistä enemmän panostusta aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestelyihin. Valiokunta kannustaa myös koulujen kerhotoiminnan kehittämiseen. Koulujen kerhotoiminta on erityisen tärkeää niille alakoululaisille, jotka eivät enää osallistu iltapäivätoimintaan. Hallitusohjelman kärkihankehan kiinnittää huomiota tähän ihan samaan seikkaan, ja siihen on luvassa myöskin lisäresurssi.

Puhemies! Maksurajojen ajantasaistaminen sekä velvollisuus jättää maksut perimättä perheen pienituloisuuden vuoksi ovat välttämättömiä toimenpiteitä, jotta aamu- ja iltapäivätoimintaa voidaan kehittää lasten ja perheiden tarpeita paremmin palveleviksi palveluiksi.

Mietintö sisältää hylkäysesityksen sisältävän vastalauseen.

18.32 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että valiokunnan puheenjohtaja totesi täällä ääneen, että tämä lakiesitys sisältää paljon ongelmakohtia. Tässähän lyödään nyt suomalaisen yhteiskunnan yhtä tärkeimmistä peruspilareista eli perheitä, ja tässä lyödään nimenomaan työssä käyvien vanhempien perheitä. Kun katsotaan se kokonaisuus, jota hallitus on viemässä — isoja heikennyksiä, jotka liittyvät paitsi pakkolakeihin myöskin päivähoidon kohdalla kiristykseen, kouluissa joudutaan painimaan taloudellisten vaikeiden tilanteiden kanssa, ja kunnissa on laajasti vaikea taloudellinen tilanne, ja tämä on kunnille vapaaehtoinen tehtävä. Todennäköisesti kunnat nostavat näitä maksuja hyvinkin korkealle, niin että työssä käyvät perheet joutuvat aidosti miettimään, riittävätkö rahat enää iltapäiväkerhotoimintaan, ja se ei ole lasten etu.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten siellä oli vastauspuheenvuoroja, edustajat Taavitsainen, Sarkkinen ja Mäkisalo-Ropponen. (Välihuuto) — Juu, saatte sitten sen varsinaisen puheenvuoron tästä ensimmäisenä heti, mutta nyt nämä vastauspuheenvuorot. — Olkaa hyvä.

18.33 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä hallituksen esitys on täysin suorastaan järjenvastainen. Meillä on jo nyt tällä hetkellä maksullinen iltapäiväkerho, jossa ei ole ollut tulosidonnaisuutta, vaan se on ollut kaikille saman hintaista. Jos perheessä ovat olleet rahat tiukoilla tai on monta lasta, niin monen on ollut jo näilläkin maksuilla pakko säästää tässä kohtaa ja olla laittamatta lasta tuonne kerhoon. Ja nyt, kun hallitus tällä esityksellä tuplaa nuo maksut, heikennetään entisestään lapsiperheiden mahdollisuutta saada kerhotoimintaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Jos ajatellaan tätä iltapäiväkerhoa toimintana, niin sehän on pienen koululaisen kannalta aivan ihanteellinen paikka olla koulun jälkeen: saa olla kavereitten kanssa, saa terveellisen välipalan, saa leikkiä, saa olla turvallisen aikuisen valvonnan alla, ja läksytkin tulevat tehdyiksi. Vanhempi voi olla rauhallinen mielin töissä ja hakea töiden jälkeen lapsen sieltä kerhosta. Mielestäni myöskin tällä iltapäiväkerholla toteutetaan nuorisotakuuta. Eli tämä pitäisi säätää lakisääteiseksi palveluksi niin, että kaikilla alakoululaisilla oppilailla tulisi olla mahdollisuus päästä iltapäivätoiminnan pariin ja että sen pitäisi olla maksutonta. Tällöin voitaisiin alkaa puhua myöskin ihan kokonaiskoulupäivästä.

18.35 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni on hyvä, että valiokunta tunnustaa tähän esitykseen liittyviä ongelmia. Erityisesti näitä ongelmia on, kun peilataan tätä esitystä näiden kaikkien muiden esitysten kanssa, mitä lapsiperheisiin kohdistetaan. Kokonaisuudesta muodostuu erittäin vaikea monille lapsiperheille, ja ongelma on myös siinä, että perheet asettuvat eriarvoiseen asemaan, kun todennäköisesti osa kunnista ottaa korotukset täysimääräisinä käyttöön ja toiset taas eivät ota.

Mutta oikeastaan kysyisin valiokunnan puheenjohtajalta, joka tuossa puheenvuorossaan kertoi, että siellä valiokunnassakin on nähty, että olisi paras tehdä porrastus siihen tapaan, mikä on päivähoitomaksuissa: mikäli valiokunta näkee, että tämä porrastus olisi parempi, niin kuin itsekin näkisin, niin minkä takia sitä ei tehdä?

18.36 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen nosto on vain osa hallitusohjelmassa kaavailtuja tiukennuksia, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Lapsiperheiden asemaan vaikuttavat heikennykset ovat kovasti ristiriitaisia tämän hallitusohjelman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan liittyviin tavoitteisiin nähden, sillä tämä aamu- ja iltapäivätoiminta on hyvä esimerkki matalan kynnyksen palveluista, joita hallitus lupaa vahvistavansa. Minä pelkään pahoin, että näitä kaikkia säästöjä, mitä nyt lapsiin ja lapsiperheisiin tehdään, maksetaan vielä vuosikymmenienkin kuluttua. Näin kävi esimerkiksi 1990-luvun laman hoidossa, eli silloin tehtyjä säästöjä maksetaan edelleenkin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä näitä vastauspuheenvuoroja. Koska edustaja Gustafsson pyysi myöskin vastauspuheenvuoron, niin olkaa hyvä, tässä vaiheessa se, sitten myöhemmin tulee se puheenvuoro. Täällä on kaikki jo huomioitu.

18.37 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnassa kuultiin myöskin lapsiasiavaltuutettua, ja hänen mielestään tämä alennus, tai jättää maksu kokonaan perittäväksi, ei ole riittävä yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Hän toivoi vähimmäisedellytyksenä sitä, että tästä mahdollisuudesta myös tiedotetaan kunnissa. Lisäksi tarvittaisiin vähintäänkin ohjeistus siitä, miten eri näkökohdat tulee huomioida perittävän maksun suuruutta arvioitaessa, miten alennusten suuruus lasketaan ja kuka päätökset tekee.

Omassa varsinaisessa puheenvuorossani ei ollut tarkoitus tätä lapsiasiavaltuutetun näkemystä tuoda esille. Halusin tuoda sen tässä vastauspuheenvuorossa, koska tämä ydin on just tässä, että kaikkein pienituloisimmat (Puhemies koputtaa) jäävät nyt helposti tämän käytön ulkopuolelle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vastauspuheenvuoroja ovat pyytäneet edustajat Multala, Pelkonen, Heinonen, Savio, ja nyt aloitetaan.

18.38 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Muutama kysymyksen täällä kommentoin. Kuulimme asiantuntijoita sivistysvaliokunnassa, ja siellä tuli ilmi, että tosiaan tälläkään hetkellä ei pidetä maksuja kaikissa kunnissa täysimääräisinä. Tässä pitää korostaa sitä, että tämä on nimenomaan maksukatto, ei se maksu, mitä tullaan joka paikassa perimään. Toisaalta on käynyt ilmi ja tiedän myös oman kokemukseni perusteella, että tällä hetkellä on vaikea järjestää edes kaikille ekaluokkalaisille paikkaa aamu- ja iltapäivätoiminnassa, ja tämä, että sallitaan korkeammat maksut, helpottaa tätä tilannetta kunnissa: pystytään takaamaan paikka useammalle lapselle, mahdollisesti myös joillekin kakkosluokkalaisille. Ja kuten me olemme tuossa mietinnössämme kiinnittäneet huomiota, niin se ei ole optimaalista todellakaan, että näin kerralla korotetaan näin suuri määrä, mutta toisaalta korotuksia ei ole tehty kymmeneen vuoteen. Toivottavasti jatkossa pystytään siihen, että jos korotuksia tehdään, ne tehdään pienemmissä erissä.

18.39 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Multala äsken sanoi, fakta on se, että kaikki kunnat eivät tälläkään hetkellä peri maksuja enimmäismääräisinä. Jatkossakin kunnilla on oma päätäntävalta siitä, minkä suuruisina näitä maksuja tulevat perimään. Mutta samaan hengenvetoon on myös sanottava se, että kannatan valiokunnankin mietinnön mukaisesti sitä, että jatkossa maksujärjestelmän kehittämistä porrasteiseksi tutkittaisiin ja siihen suuntaan mentäisiin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heinonen. Vastauspuheenvuorot jatkuvat.

18.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aamu- ja iltapäivätoiminta pienille koululaisille on arvokasta, lapsille mutta ennen muuta perheille. Mitä tulee tähän nykyiseen maksukattoon, haluan nostaa tähän keskusteluun esimerkin maalauskunnasta, missä itse asiassa tämä maksukatto on tehnyt sen, että tätä palvelua ei ole tarjolla kenellekään. Eli on pieni kyläkoulu, ja siellä olisi tarvetta, ja tämä esimerkki tulee omasta kunnastani. Tämän maksukaton takia on syntynyt minimiryhmä, eli pitäisi olla 10 lasta tähän iltapäivätoimintaan, ja kun niitä ei löydy, niin ryhmää ei perusteta eli nekin lapset eivät saa tätä palvelua, jotka sitä tarvitsisivat. Vanhemmat ovat sanoneet, että no, me voisimme maksaa vähän enempi. Mutta eipä ole käynytkään sen takia, että laki estää sen. Tämä antaa joustoa ja tuo myös arvokkaan aamu- ja iltapäivätoiminnan pienempiinkin yksiköihin kyläkouluille. Se on minun mielestäni arvokasta. Kunnat päättävät siis jatkossakin siitä, käyttävätkö vanhaa 60 euron maksua vai uutta kattoa vai jotain siltä väliltä vai tarjoavatko tämän palvelun peräti ilmaiseksi.

18.41 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan myös valtiovarainvaliokunnassa keskusteltiin varsinkin hallituspuolueiden kesken tästä kerhotoiminnan tärkeydestä. Tässä valiokunnan tänään hyväksymässä mietinnössä on myös mainittu, että valiokunta pitää maksutonta kerhotoimintaa tärkeänä, sillä se antaa lapsille mahdollisuuden harrastamiseen, jos heidän perheillään ei ole muuten mahdollisuuksia vaikean taloudellisen tilanteen ja harrastusten korkean hinnan vuoksi tähän ottaa osaa. Tässä valiokun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

nan mietinnössä on nyt sitten myös lisätty 2 miljoonaa euroa tälle momentille avustuksena kerhotoimintaan, ja tähän tulee ensi viikolla tänne budjetin käsittelyyn, eli kyllä tähänkin asiaan on tosiaan hallitus päättänyt lisätä määrärahoja.

18.42 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä iltapäivähoito on erittäin tärkeä asia ja tärkeä monelle lapselle ja perheelle. Kuitenkin näitä mahdollisuuksia julkisen talouden sopeuttamiseen joudutaan tekemään, vaikka, niin kuin tästä mietinnöstäkin käy ilmi, ne eivät kaikille ole niin mieluisia mutta kuitenkin välttämättömiä julkisen talouden parantamiseksi. Pidän kyllä tärkeänä, että kunnille annetaan tällainen mahdollisuus, ja se vastuu tämän päätöksen tekemisestä on nimenomaan kunnilla. Itse kyllä luotan kuntapäättäjiin siinä, että he osaavat arvioida tilanteen, sikäli kuin näiden maksujen korottaminen on tarpeellista ja välttämätöntä ja siihen kunnan väestöön nähden tarkoituksenmukaista. On hyvä, että tässä päätöksessä nimenomaan kunnilla on mahdollisuus sitten se lopullinen päätös maksun korottamisesta tehdä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa, minkä jälkeen mennään puhujalistaan, ja nämä neljä henkilöä ovat edustajat Kiljunen, Guzenina, Taavitsainen ja Mäkisalo-Ropponen.

18.43 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin päivätoiminta on erittäin tärkeää toimintaa lapsille. Valitettava tosiasia kuitenkin on, että tämäkin laki asettaa lapset eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Yhdeksi ongelmaksi voi syntyä se, että perheen taloudellisen tilanteen takia lapsilla ei ole mahdollisuutta osallistua tähän päivätoimintaan. Tästä syystä meidän tulisikin tehdä vahva kannanotto siihen, että riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta jokaisella lapsella pitäisi olla oikeus tähän päivätoimintaan. Tästä syystä tässä perhealennuksessa, joka nytten on täällä mahdollista toteuttaa, vähintään, mitä pitäisi tehdä, on se, että meillä pitäisi olla yhtenäiset valtakunnalliset kriteerit ja periaatteet siitä, millä periaatteella perhe saa nämä mahdolliset alennukset, jotta jokainen lapsi riippumatta siitä, mikä on perheen tilanne, voi osallistua tähän päivätoimintaan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tuohon äskeiseen listaan vielä edustaja Puumala, mutta sitten seuraavana on siis edustaja Guzenina, vastauspuheenvuoro.

18.45 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä maksun korotukset ovat todella tuntuvia, kun ne ovat tuplat siihen, mitä on aikaisemmin ollut. Jo nykyisellään monilla perheillä on tuottanut vaikeuksia kerätä nämä rahat kasaan, koska nykyään tilanne on, mikä on. Monia uhkaa työttömyys, tai joudutaan tekemään työtä, josta palkka on hyvin pieni, ja tehdään pitkää päivää, ja silloin lapsille on todella tärkeää, että pääsee tähän iltapäiväkerhotoimintaan. Nyt näiltä perheiltä saattaa hyvinkin jäädä se mahdollisuus laittaa lapsensa sinne.

Sen on takia se, mitä edustaja Kiljunen tuossa totesi: että olisi edes valtakunnalliset kriteerit, missä määritellään se pienituloisen raja. Tämä ei ole nyt sitä, että oppositio vain vastustaa hallituspuolueita, vaan tässä on aito huoli siitä, millä tavalla meidän lapsemme voivat, missä meidän lapsemme ovat iltapäivällä, kun koulupäivät eka- ja tokaluokkalaisilla ovat todella lyhyitä. Emmehän me halua palata siihen avainlapsiaikaan, kun tämä maailma

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

on muuttunut niin paljon. Vielä jossain maaseudulla voi olla hyvinkin turvallista, mutta kaupungeissa ei kukaan suo sitä. (Timo Heinonen: Eli ette kannata maaseutulapsia?) — Ei, vaan päinvastoin totesin, että voi, kun kaikki voisivat kasvattaa lapsensa maaseudulla, missä on puhdas luonto ja voidaan kiipeillä puissa. — Mutta kaupunkiympäristöissä lapsilla ei enää ole samalla tavalla paikkoja, missä viettää aikaa koulun ulkopuolella. (Puhemies koputtaa) Tämä on todella tärkeää huomioida, että nämä iltapäiväkerhot ovat todella todella arvokkaita ja hyviä paikkoja.

18.46 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän kyllä hämmästelen tätä edustaja Heinosen logiikkaa siitä, että aivan kuin näitä kerhoja pyöritettäisiin pelkästään näillä vanhemmilta tulevilla maksuilla, sillä näinhän ei tietenkään ole. Kunnat tarvitsevat valtiolta tulevaa avustusta tähän, sekä kunnat laittavat myöskin sitä omaa verorahaansa näitten kerhojen pyörittämiseen, ja sehän säilyy edelleenkin. Jokaisella kunnalla on mahdollisuus jakaa se taakka niitten kaikkien kuntalaisten kesken elikkä käyttää niitä verotulorahoja näitten kerhojen pyörittämiseen. Ja jos ajattelemme sitä, mitä aiheutamme pienille koululaisille, jotka ovat itsekseen iltapäivät pelaten pleikkaria ja kännykkää tai tietokonetta yksinään kotona tai surffaten netissä, syöden epäterveellisesti ja joutuen huonoon seuraan, niin ihan varmasti tämä kerhotoiminta maksaa itsensä takaisin pitkällä aikavälillä, kun lapset ovat järkevän toiminnan parissa: liikkuvat, harrastavat eivätkä ole yksinään kotona.

18.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerhotoiminta on lapsen kannalta niin tärkeää toimintaa, että siihen pitäisi kaikilla lapsilla olla mahdollisuus — siis niillä lapsilla, jotka muuten joutuisivat viettämään sen iltapäivän yksin tai pelkästään kaveriporukassa.

Se, että kunnat voivat itse päättää maksustaan, kyllä tarkoittaa käytännössä eriarvoisuuden kasvua, koska nyt se, onko perheellä varaa osallistua tähän kerhotoimintaan, riippuu siitä, missä kunnassa lapsi ja perhe asuu. Eli tämä on eriarvoistavaa lainsäädäntöä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Puumala, vastauspuheenvuoro tässä vaiheessa.

18.48 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tähän hallituksen esitys tähtää, että kaikilla olisi mahdollisuus jatkossakin varallisuuden sitä estämättä kerhotoimintaan osallistua. Eli kuten esityksessä sanotaan, nyt tehtävien enimmäismaksujen korotusten rinnalla tiukennettaisiin velvollisuutta jättää maksu perimättä kokonaan tai alentaa sitä, jotta perheen pienituloisuus ei muodostuisi esteeksi. Otetaan vastaan myös se evästys siitä, että kriteereissään tarvitaan — varmasti siinä voidaan työtä tehdä.

Eiväthän nämä maksun korotukset tietenkään ole helppoja. Vaihtoehto tälle asialle ehkä enimmäkseen olisi se, että leikattaisiin kuntien valtionosuuksia, niin kuin viime kaudella tehtiin. Nythän hallitus on ottanut kokonaan toisenlaisen ajatustavan, että väljennetään normeja ja annetaan mahdollisuuksia periä esimerkiksi korkeampia maksuja. Viime kaudella oli aika hurjaa se meno, kun valtionosuuksia leikattiin. Siellähän opetustoimen osuus oli sitten jopa 400:aa miljoonaa euroa vuositasona, eli aika hurjista summista puhuttiin silloin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Täällä on tarvetta vielä vähän debattiin, täällä olivat edustaja Heinonen ja edustaja Järvinen, jotka ovat pyytäneet — siellä on myöskin lisää — eli nämä keskustelut tässä nyt käydään, ja se sitten auttaa tätä asiaa eteenpäin.

18.49 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin edustaja Puumala kertoi, valtionosuusleikkaukset aiheuttivat sitä, että palvelua ei enää ollut tarjolla monessa kunnassa lainkaan. Vaikka vasemmistosta esitetään, että tämä nyt jotenkin muuttaisi tilannetta nykytilanteeseen, nytkin kunnat päättävät itse maksuista eli on eriarvoisia tilanteita. Meillä on kuntia, joissa aamu- ja iltapäivätoiminta on maksutonta — ei toki ilmaista, mutta maksutonta — ja on kuntia, missä peritään kaksikymppiä, neljäkymppiä tai maksimi, kuusikymppiä. Mutta vaikka siellä maaseudulla on mukavaa, niin sielläkin on kiva, että on kerhotoimintaa, ja tällä hetkellä tämä nykyinen lainsäädäntö on estänyt sen, että pienessä kyläkoulussa löytyisi siihen ryhmään tarvittavaa määrää näitä lapsia, ja silloin kukaan ei saa sitä ilt- ja aamupäivätoimintaa, vaikka he olisivat valmiita maksamaan 75 euroa siitä, kun tänä päivänä laki jo sanoo, että kuusikymppiä on maksimi. Nyt me voimme tämän lainsäädännön myötä antaa perheille myös mahdollisuuden maksaa hivenen enempi siitä ja näin tuoda myös kyläkouluille maaseudullekin tämän hienon palvelun, josta nyt ovat varmaan espoolaiset saaneet nauttia, (Puhemies koputtaa) mutta monet kyläkoululaiset eivät.

18.51 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on päättänyt vähentää kuntien työtaakkaa ja tehtävätaakkaa, mutta kaikki nämä päätökset — subjektiivisen päivähoiton rajausta, samoin kuin kerhotoiminnan maksullistaminen osittain ja eri tavoin lapsia koskevaksi — tarkoittavat sitä, että kuntien työtaakka lisääntyy.

Ja mitä tulee valtionosuuksiin, on kerta kaikkiaan hienoa, että tämä hallitus ei lisää kuntien maksutaakkaa eikä vähennä valtionosuuksia kunnille, mutta pitää muistaa, että samaan aikaan, kun tehdään indeksileikkauksia työttömille, eläkkeensaajille, opiskelijoille ja kun palkansaajien tulot pienenevät pakkolakien ja muiden ratkaisujen myötä, kuntien tulot tulevat vähentymään aivan samalla tavalla kuin jos valtionosuuksia pienennettäisiin. Sen takia ehkä tässä kohtaa ei vielä kannata tuuletella sitä, kuinka hyvin (Puhemies koputtaa) suomalaisilla kunnilla tulee menemään.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten on vastauspuheenvuoro, edustaja Razmyar.

Onko nyt joku, joka haluaa käyttää vastauspuheenvuoron vielä tässä vaiheessa? Aika monikin. Jos sopii, niin painatte V-painiketta, niin me saamme teidän nimenne, (Eduskunnasta: Ei ole päällä!) — nyt käynnistyy — ja sitten otetaan nämä kaikki vastauspuheenvuorot tässä vaiheessa. — Mutta edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

18.52 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kovasti. — Tosiaankin itse valiokunnassa ollaan tietenkin näitä käsitelty, ja subjektiivinen päivähoito-oikeus on täällä aikaisemminkin ollut esillä, ja tiedätte varsin hyvin tunteet sen osalta. Mutta näiden maksujen korottaminen, tuplasti korottaminen: Itse olen kuvaillut sitä lähinnä niin, että toisille perheille se saattaa olla lomamatka ja toisille se on vuokranmaksun paikka. Tämä kertaluontoinen korottaminen on ollut valtavan suuri, ja tälle olisi löytynyt myös oikeudenmukaisempi vaihtoehto, kuten myös valiokunnassa tästä paljon keskusteltiin, eli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

tämmöinen portaittainen päivähoitomaksujen määräytyminen, mutta se tietenkään ei käynyt päinsä.

Ja sitten täällä on monesti nostettu useamman tahon osalta kuntien ohjeistus siitä, miten he tulevat toimimaan tämän osalta. Tästä on ihan oikeasti kunnilta tullut hyvin kriittistä palautetta. Kuka ohjeistaa, kuka neuvoa, kuka itse asiassa sitten tekee loppujen lopuksi nämä päätökset, ja mistä nämä alennukset muodostuvat? Minä uskon, että hallitukselle (Puhemies koputtaa) tulevat vielä erittäin yllättävinä nämä kaikki kysymykset ja epätietoisuus, (Puhemies koputtaa) joita itse asiassa kunnilla on tällä hetkellä jo valmiiksi olemassa.

18.53 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tässä lisätään nimenomaan kuntien mahdollisuuksia nyt näitä palveluita järjestää. Tämähän on vapaaehtoista kunnille. On hyvä, että tätä mahdollisuutta laajennetaan ja nimenomaan kuntien omaa päätöksentekoa. Jokainen meistä kuntapäätäjänä, niin kuin suurin osa siellä olemme, varmasti käy sitten tämän tiukan keskustelun siellä kunnissa. Suurin osa kunnistahan myös käyttää näitä alennuksia, ja tällä hallituksen esityksellä nimenomaan parannetaan tämän iltapäivätoiminnan tarjoamista vähävaraisille perheille. Näitä ehtoja pitääkin tiukentaa, että voidaan tarjota tätä palvelua kaikille.

Ihmettelen kyllä sitä, että kun puhutaan kuntien mahdollisuuksista järjestää näitä palveluita, niin nyt sitten tätä esitystä vastustetaan. Ja juuri, kun lisäsimme kunnille näitä valtionosuuksia palveluiden järjestämiseen, siihenkin löytyy vastustusta oppositiosta. Ihmettelen kyllä, mitä kautta oikein kuntia autetaan sitten näitten palveluitten järjestämisessä, jos kaikkia esityksiä kuntien taloudellisista mahdollisuuksista palveluitten järjestämiseen vastustetaan.

18.55 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin sitä korostaa, että tässä on siis kysymys mahdollisuudesta kunnalle periä korkeampia maksuja. Todella siis kunnallinen itsehallintohan tarkoittaa sitä, että jo tällä hetkellä on erilaisia veroprosentteja eri kunnissa ja erilaisia maksukäytäntöjä. Se on kunnallista itsehallintoa, olemassa oleva osa meidän järjestelmäämme.

Sitäkin on syytä alleviivata, että kymmeneen vuoteen näitä maksukorotuksia ei ole tehty. Toki sanon, niin kuin sanotaan tuossa valiokunnan mietinnössäkkin, että parempi tapa olisi tehdä niitä muutaman vuoden välein eikä kertarysäyksellä kymmenen vuoden välein, mutta tämä nyt joka tapauksessa oli edessä, koska pitkään aikaan korotuksia ei ole tehty.

Sitten tuli kysymys valiokunnalle siitä, miten tuo portaisuus etenisi. Siitä totesimme siis sillä tavalla, että lähinnä tuossa jatkokehittelyssä porrasteiseksi lasten päivähoidon maksujärjestelmän suuntaan voitaisiin harkita esimerkiksi tietojen yhteiskäyttöä päivähoitojärjestelmän asiakastietokannan kanssa. Tässähän voitaisiin poistaa byrokratiaa, (Puhemies koputtaa) niin että olisi ihan hyvä jatkossa edetä tähän suuntaan.

18.56 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu nyt siitä, että pienituloisia ja vähävaraisia perheitä autetaan sitten maksuissa, mutta kyllä minä olisin huolissani ihan tavallisista työssä käyvistä vanhemmista. Nimittäin ne maksut ovat olleet tälläkin hetkellä jo niin, että jos on vaikka kolme lasta iltapäivätoiminnan parissa, niin se maksu on ollut 200 euroa kuukaudessa. Ja nyt, kun te tuplaatte maksut, se maksu olisi tällaiselle (Eduskunnasta: Ei me tuplata!) perheelle 400 euroa kuukaudessa. Kyllähän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

siinä tulee raja vastaan työssä käyvillä ihmisilläkin, että ei kerta kaikkiaan ole rahaa maksaa tällaisia summia.

Kuten jo tuossa aikaisemmin sanoin, minun mielestäni oikea suunta olisi mennä kohti maksuttomuutta ja kohti sitä, että myöskin muilla kuin ykkös- ja kakkosluokkalaisilla olisi oikeus jäädä iltapäivätoiminnan pariin, sillä on todella surullista, että koulujen lähettyvillä pieniä lapsia vaeltelee katsoen kaihoten sinne koulun pihalle taikka ikkunasta sisälle, jossa iippalaiset viettävät hauskaa, leikkivät ja saavat välipalaa sillä välin, kun toiset eivät pääse sinne kerhoon. Elikkä meidän lapsemme haluaisivat osallistua, mutta järjestelmämme (Puhemies: Aika!) ei anna.

18.57 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän hallitukselta on tulossa useampia lapsiperheisiin kohdistuvia toimenpiteitä, jotka heikentävät lapsiperheiden asemaa. Tämä on tärkeää huomioida, että tässä on iso kokonaisuus nyt tällä hetkellä liikkeellä. Jos lapsiperheellä on yksi päiväkotikäinen lapsi, sitten yksi, joka tarvitsee iltapäiväkerhotoimintaa, ja mahdollisesti sitten sellainen erityislapsi, joka tarvitsee siellä kouluympäristössä tukea, niin näiden kaikkien kolmen lapsen osalta saattaa olla kyseessä, että he asuvat kunnassa, jossa heidän asemansa heikentyy huomattavasti.

Me olemme Suomessa tottuneet siihen, että meillä on tietty standardi. Me pidämme huolta meidän lapsistamme, koska me ymmärrämme, että meidän tulevaisuutemme on heissä. Ja nyt hallituksen toimenpiteillä saatetaan aiheuttaa se, että niissä kunnissa, joissa taloudellinen tilanne on heikko, lasten asema heikentyy todella kohtuuttomasti. Tästä myöskin asiantuntijat ovat huolissaan, että ei ole katsottu sitä kokonaisuutta. (Puhemies koputtaa) Tässä olisi tärkeää, että seurattaisiin, millä tavalla tämä asia etenee. Minun mielestäni on hienoa, että valiokunnan puheenjohtaja antoi (Puhemies koputtaa) hieman vihreätä valoa sille valtakunnalliselle standardisoinnille ja kriteeristölle.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot vielä edustajille Multala ja Lauslahti. Sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Jaa, siellä oli vielä yksi. Edustaja Tolppanen, teidän nimenne ei ollut tullut tänne koneelle, mutta otetaan tästä lennosta.

18.59 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! En usko, että nykyisessä taloudellisessa tilanteessa tai edes tulevaisuudessa on mahdollista mennä siihen, että tästä palvelusta tulisi täysin maksuton, ainakaan niin, että kustannukset katettaisiin kunnilta tai valtiolta. Sen sijaan erittäin kannatettavaa olisi se, että palveluntarjoajat saisivat rahoitusta esimerkiksi yksityiseltä sektorilta tai myös kolmannen sektorin toimijat ottaisivat iltapäivätoiminnan vahvemmin osaksi omaa toimintakenttäänsä. Tällaisia toimijoita on jo nyt olemassa.

Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta on todella arvokasta. Sitä haluan myös itse korostaa. Se on arvokasta lapsille mutta myös mahdollistaa sen, että aikuiset voivat käydä täysipäiväisesti töissä. Kuten edustaja Heinonen täällä kertoi, suurissa kunnissa on monesti erilainen tilanne kuin pienissä kunnissa. Hän toi myös erinomaisella tavalla esiin sen, että jo nyt kunnat päättävät itse maksun suuruuden, eli tässä ei ole muutosta.

Erittäin kannatettava asia mielestäni on se, että yhtenäistä ohjeistusta maksujen perimättä jättämisestä ja esimerkiksi sisaralennuksista valmisteltaisiin kansallisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

19.00 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallinen iltapäivä meidän alakoululaisille on varmasti se meidän jokaisen tavoite. Se voidaan tehdä eri tavoin. Tässä kohdin valiokunnassakin nousi esille, kuinka me voimme meidän kerhoja ja myöskin avustusperusteista kulttuuri- ja liikuntatoimintaa yhdistää ja tuoda niitä sinne kouluihin ja miettiä, millä tavalla me saamme nykyrahalla entistä enemmän. Selvää on, että tämä maksukorotus on perusteltu. Monissa kunnissa nimittäin, kun kustannusten mukaisesti maksut eivät ole nousseet, se on johtanut laadun heikkenemiseen, muun muassa ryhmäkoot ovat kasvaneet, ja yhtä lailla rajaamiseen. Näen ennen kaikkea, että kunnille tulee antaa mahdollisuus nostaa maksuja sille tasolle, jonka näkevät parhaaksi.

19.01 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eivät nämä leikkaukset kenenkään sydäntä lämmitä. Näitä on tosi raskasta tehdä, mutta se tilanne on tällä hetkellä se, että meidän rahamme ovat rajalliset. Vuoden 2007 talouskupla on nyt valitettavasti puhjennut. Tuolloinhan pörssi loi tyhjää rahaa, ja nyt sitä rahaa ei ole kuitenkaan käytettävissä, ja jotakin täytyy tehdä. Meillä on tähän päälle pakolaiskriisi, joka vie valtavan määrän rahaa, ja me emme voi tyhjää ottaa sitä rahaa sinne. Meistä aika moni on myöskin kuntapäätäjät, ja nytten tämä valitettavasti tarkoittaa sitä, että kuntapäätäjien on ryhdyttävä myös kantamaan sillä tavalla vastuuta, että heidän täytyy priorisoida asioita, mitä kunnallisverolla voidaan kunnassa tehdä. Tämä on yksi asia, johon toivon totisesti kunnissa löytyvän rahaa, että saadaan lasten iltapäiväkerhotoiminta hoidettua, saadaan se hoidettua sille tasolle, että lapsilla on hyvä olla, että lapset eivät joudu heitteille.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

19.02 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Tässä käydyssä keskustelussa on todettu ja kiistatta käynyt ilmi, että tämä pääministeri Sipilän johtama hallitus, perusoikeistolainen, perusporvarillinen hallitus, ei nyt todellakaan ainakaan lapsiystävällinen ole. Täällä päivä kaksi sitten keskusteltiin lähes kuusi tuntia varhaiskasvatuslaista, ja nyt on tämä toinen esitys koskien aamu- ja iltapäivätoimintaa, jossa hallitus esittää näitten enimmäismaksujen kaksinkertaistavaa korotusta.

Tämä aamu- ja iltapäivätoimintahan on perheille tärkeä palvelukokonaisuus, joka takaa pienille koululaisille ja erityisesti tuen piirissä oleville turvallisen ja toiminnaltaan aktiivisen aamun ja iltapäivän kouluajan ulkopuolella. Tämä on vakiintunut palvelu, jonka kehittämistä Opetushallitus on merkittävästi tukenut koordinoimalla myös verkostomaista toimintaa.

Tälle maksujen nostolle olisi myös minun mielestäni ollut oikeudenmukaisempia vaihtoehtoja, kuten portaattainen päivähoitomaksujen määräytyminen. Tällöin esitys olisi sisältänyt myös nollamaksuluokan. Näin kaikki aamu- ja iltapäivähoidon tarpeessa olevat lapset olisivat tosiasiallisesti voineet osallistua siihen ja maksut olisivat kaikissa kunnissa samalla tasolla. Jännä on todeta, että opetusministeriön vuonna 2009 teettämässä selvityksessä todetaan, että asiakasmaksut rajoittavat aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumista.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen nosto on vain osa hallitusohjelmassa kaavailtuja tiukennuksia, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Lapsiperheiden asemaan vaikuttavat heikennykset ovat ristiriitaisia muun muassa hallitusohjelman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan liittyviin tavoitteisiin nähden. Aamu- ja iltapäivätoiminta on esimerkki tavoitteissa mainituista matalan kynnyksen palveluista, joita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

on tarkoitus vahvistaa. Toiminnalla voidaan tukea lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä jo varhaisessa vaiheessa. Palveluiden saatavuuden heikentäminen maksuja korottamalla ei tue näitä tavoitteita. Näin on syytä kuitenkin pelätä, kun kuntien taloustilanne nyt kuitenkin on se, minkä me kai kaikki tiedämme.

Lapsiperheisiin kohdistuvia hallitusohjelman mukaisia leikkauksia sekä muita suunnitteilla olevia muutoksia ja uudistuksia tulisi arvioida kokonaisuutena ja erityisesti lapsinäkökulmasta. Asiantuntijat ovat ihan oikeasti huolissaan tämän lapsinäkökulman tärkeydestä. Varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen ja perusopetuksen ja niihin liittyvien aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä kerhotoiminnan muutokset ovat esimerkki kokonaisarviointia vaativista kohteista. Niin kuin täällä käytetyissä puheenvuoroissa todettiin, meillä on paljon lapsiperheitä, joihin nämä eri korotukset ja heikennykset kohdentuvat samanaikaisesti, ja niistä muodostuu monen sadan euron kokonaisuus.

Julkisten menojen vähentämiseen tähtäävien yksittäisten muutosten eteenpäinvienti ilman kattavaa kokonaisarviointia voi johtaa täysin päinvastaiseen lopputulokseen kuin hallitusohjelmassa todetut yleiset hyvinvointi- ja lapsiystävälliset tavoitteet. Sen vuoksi tulen ja tulemme ehdottamaan toisessa käsittelyssä tämän hallituksen esityksen sisältämän lakiesityksen hylkäämistä.

19.07 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Aamu- ja iltapäivätoiminta on perheelle tärkeä palvelukokonaisuus, joka takaa pienille koululaisille ja erityisen tuen piirissä oleville turvallisen ja toiminnaltaan aktiivisen aamun ja iltapäivän kouluajan ulkopuolella. Nyt hallitus on nostamassa tuntuvasti aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan maksuja, ja onkin suuri vaara, että perheillä ei jatkossa ole enää varaa maksaa näitä maksuja.

Opetusministeriön vuonna 2009 teettämässä selvityksessä todetaan, että asiakasmaksut rajoittavat aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumista ja näillä suurilla korotuksilla osallistuminen toimintaan voi vähentyä huomattavastikin. Tämä ei todellakaan koske vain kaikkein pienituloisimpia perheitä vaan ihan tavallisia työssä käyviä perheitä samalla tavalla.

Tämä on huono asia, sillä ensimmäisinä kouluvuosina koulupäivä on Suomessa erittäin lyhyt ja monet pienet koululaiset jäävät päivittäin pitkiksi ajoiksi ilman aikuisen valvontaa. Suomessa lapset ovat muutenkin liian usein yksin tai pelkästään kaveripiirissä ilman vanhempien läsnäoloa ja ohjausta.

Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta on erittäin hyvää lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia tukevaa toimintaa, ja samalla se ehkäisee tehokkaasti myös syrjäytymistä. Maksujen korottaminen ei kyllä tue näitä hyviä tavoitteita. Voidaankin todeta, että hallituksen lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistamat säästöt ovat kokonaisuudessaan kohtuuttomia ja ne asettavat kyllä lapset hyvin eriarvoiseen asemaan eri kunnissakin. Kunnat voivat päättää itse, nostavatko maksuja vai eivät, ja silloin kerhotoiminnan toteutus riippuu määrältään ja laajuudeltaan siitä, missä kunnassa lapsi on.

Todella, niin kuin täällä äsken debattikeskustelussa tuli esille, vähimmäistavoitteen pitäisi olla se, että saataisiin jonkinlaiset yhtenäiset kriteerit edes sille, milloin toiminta on maksutonta, että tässä jotenkin joka kunnassa olisi samat pelisäännöt.

Toivon hartaasti, että kunnissa olisi nyt riittävästi viisautta tehdä oikeita päätöksiä. Mutta pahoin pelkään sitä, että kunnissa, joissa on huono taloudellinen tilanne, lapsen etu voi helposti jäädä toissijaiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Kaiken kaikkiaan olen huolissani myöskin siitä, että näitä kaikkia lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvia säästöjä maksetaan kenties vielä vuosikymmenienkin kuluttua, sillä näin kävi esimerkiksi 1990-luvun laman hoidossa. Nyt kun sitä asiaa on jälkikäteen tutkittu, niin on todettu, että kyllä näitä silloin tehtyjä säästöjä maksetaan edelleenkin eli silloin lapsuuttaan ja nuoruuttaan viettäneillä, nyt nuorilla aikuisilla on huomattavasti enemmän esimerkiksi mielenterveysongelmia ja syrjäytymistä. Tämä ihan näkyy tilastoissa selkeänä kohoamisena.

Pahoin pelkään, että nyt toistamme silloin tekemiämme virheitä. Sen takia minä kannatan edustaja Gustafssonin tekemää hylkäysesitystä.

19.12 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kerhomaksujen korotus on asetettava osaksi kokonaisuutta, osaksi näitä kaikkia lapsiperheitä koskevia säästöjä, joita muita ovat muun muassa lapsilisien indeksien korotukset, varhaiskasvatus, maksujen nosto ja varhaiskasvatuksen laadun heikentäminen ja kerhomaksujen korotukset. On ongelma, jos näitä eri säästöjä ja muutoksia ei arvioida yhdessä, jos niiden yhteisvaikutuksia lapsiperheisiin, varhaiskasvatukseen ei arvioida kokonaisuutena.

Tämä kerhomaksujen kaksinkertaistaminen, näin suuri kertakorotus, on kohtuuton kerralla tehtäväksi. Maksujen nosto olisi voitu toteuttaa oikeudenmukaisemmin, jos olisi otettu käyttöön päivähoitomaksujen tapainen portaattainen hinnoittelu. Tällöin esitys olisi myös sisältänyt nollamaksuluokan ja kaikki ihmiset ja lapsiperheet kunnista riippumatta olisivat samassa asemassa. Nyt osa kunnista tulee korottamaan ja osa ei korota. Osa perii jo nyt enemmän, osa perii vähemmän, mutta tämä haarukka tulee entisestään kasvamaan, ja lapsiperheet tulevat olemaan entistä enemmän eriarvoisessa asemassa kotikuntansa perusteella. Ei kyllä voi hyväksyä tämänsuuntaista kehitystä.

Maksujen kaksinkertaistamisen onnettomana sivuvaikutuksena saattaa olla se, että osa pienistä koululaisista jää sitten lopulta ilman ap- ja ip-toimintaa. Se olisi erittäin surkeaa, koska lapsilla usein on kuitenkin siihen selkeä tarve. On hyvä, että kuntia velvoitetaan pienituloisuuden perusteella alentamaan maksuja, mutta olen huolissani siitä, miten tätä sovelletaan. Lisäksi on huoli tavallisten keskituloisten perheiden tilanteesta erityisesti, jos on monta lasta. Heilläkin voi tulla jatkossa ongelmia.

Kaikista näistä ongelmista johtuen vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa lakiesityksen hylkäämistä.

19.14 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! On selvää, että vaikutuksia tulee arvioida kokonaisvaltaisesti tehtyjen päätösten osalta, se on aivan ehdottoman selvä asia, ja siltä osin katsoa, minkälaisiin lopputuloksiin ne ovat johtaneet.

Mutta tämän hallituksen esityksen osaltahan on kysymys vapaaehtoisesta toiminnasta, johon valtio antaa porkkanarahaa, jotta sitä järjestettäisiin kunnissa. Se, että maksuja ei ole vuosiin pystytty korottamaan kunnissa ja samaan aikaan kustannukset ovat nousseet, on aiheuttanut sen, että monissa kunnissa on jouduttu lähtemään rajaamaan tarjontaa, kuten esimerkiksi omassa kotikunnassani on jouduttu katsomaan, ketkä ovat ensisijaisia, koska viime kädessä, jos on vapaaehtoista toimintaa, ne eräällä tavalla pakolliset järjestettävät toiminnot ajavat sen ohitse.

Sitä, että maksuja tässä esitetään korotettavaksi, en dramatisoisi, että nyt kaksinkertaistetaan yhtäkkiä. Tämä menee suoraan kuntien päätöksentekoon ja kuntien arvioitavaksi, mikä heidän näkemänsä oikea taso on ja missä laajuudessa he haluavat tarjota iltapäivätoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

mintaa alakouluikäisille lapsille. Maksujen korotus — siltä osin voidaan katsoa myös positiivisia näkökulmia — mahdollistaa myöskin tarjonnan laajentamisen mutta yhtä lailla sen, että mikä on sen palvelun laatu. Nimittäin siinä kohdin, jos rahaa on vähäsen, se saat-
taa johtaa siihen, että ryhmäkoot kasvavat, jolloin laatu myöskin heikkenee. Siltä osin voi-
daan nähdä tämä yhtenä keinona myös siihen, että iltapäivätoiminnan laatuun voidaan
myöskin jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Omat huonot puolensa tähän tietenkin liittyy: selvää on, että kun tämä on vapaaehtoista
toimintaa, niin kunta voi itse päättää, järjestetäänkö, ja näin myöskin syntyy eroja eri kun-
nissa asuvien lapsien välille ja myös heidän maksamiensa maksujen välille. Mutta näin se
on jo tänä päivänä.

Toisaalta voisi herättää kysymyksen siitä, mitä me voisimme tehdä tässä taloustilantees-
sa lasten turvallisen iltapäivän organisoinniseksi niin, että me nivoisimme sinne eri toimi-
alojen toiminnat yhteen. Turvallinen iltapäivä, jossa olisi mukana nuorisotoiminta, siellä oli-
si musiikkiopistoja, liikuntaseuroja, samoin koulujen kerhotoimintaa ja sitten vielä muka-
na tämä iltapäivätoiminta — voisi sanoa, että me voisimme saada samalla rahalla enem-
män lapsille ja ehkä myös useammalle lapselle. Tämä vaatii meiltä luovaa kykyä nähdä
avoimesti yli eri toimirajojen. Näkisin tämän ehdottomasti tärkeänä tavoitteena, joka mei-
dän tulisi saada jokaiseen kuntaan: turvallinen iltapäivä alakoululaisille.

19.17 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta on to-
della arvokasta, ja se tulee mahdollistaa niin monelle lapselle kuin mahdollista. Kuten
edustaja Lauslahtikin edellä totesi, tämä on kunnille kuitenkin vapaaehtoinen palvelu, ja on
todella hienoa, että nykyään niin suuri osa kunnista tätä palvelua perheille ja lapsille tar-
joaa ja, toisaalta, että valtio siihen myös porkkanan antaa.

Esimerkiksi meillä Vantaalla jouduttiin kuitenkin tekemään päätös, jossa aamu- ja ilta-
päivätoiminnan ryhmäkokoja kasvatettiin kahdella lapsella, jotta kaikki ensimmäisen luo-
kan oppilaat mahtuisivat mukaan toimintaan. Monessa toisessa kunnassa saattaa taas olla
tilanne, jossa nykyisellä maksimimaksullakaan ei pystytä kattamaan pienen lapsiryhmän
kustannuksia ja täten järjestämään toimintaa, jolloin kaikki lapset jäävät toiminnan ulko-
puolelle.

On totta, että jos korotukset otetaan täysimääräisinä käyttöön, on kustannusvaikutus
suuri erityisesti perheille, joissa on monta lasta. Siksi olisikin jatkossa parempi tehdä ko-
rotuksia asteittain, jos siihen on tarvetta.

Sivistysvaliokunnan kuulemat asiantuntijat toivat esiin, että tälläkään hetkellä kaikki
kunnat eivät peri maksuja täysimääräisinä. Pitää myös muistaa, että erilaisissa kunnissa
myös muut elinkustannukset vaihtelevat. Toisaalta myös koulujen koko vaihtelee suuresti
ja kuntien ja palveluntarjoajien kyky järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa vaihtelevat. Nyt
tällä tehtävällä muutoksella luodaan mahdollisuuksia erilaisille kunnille kuitenkin järjes-
tää tätä toimintaa.

Edelleen korostan sitä, että tässä puhutaan maksukatosta, ei siitä, että nyt täysimääräi-
sesti korotetaan. Se on edelleen kuntien päättäjien vastuulla ja kuntien virkamiesten vas-
tuulla, millä tavalla maksut otetaan käyttöön.

Kannatan myös erittäin vahvasti edustaja Lauslahden esittämää ajatusta siitä, että me
ajattelemme tätä asiaa laajasti ja otamme palveluntarjoajat laajasti käyttöön ja pohdimme
yhdessä, miten saisimme aamu- ja iltapäivätoiminnasta entistä laajempaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tässä muistutan edustajia siitä, että ne muutosesitykset tehdään ja niitä kannatetaan toisessa käsittelyssä vasta. Mutta aivan niin kuin edustaja Gustafsson totesi, hän tulee esittämään toisessa käsittelyssä, eli ne kannatuspuheenvuorot kannattaa käyttää sitten vasta.

Eli ne puhelista jatkuu.

19.20 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Paitsi kansanedustajana ja kuntapoliitikona myös äitinä perheiden huolet tulevat todella liki. Siitä ei ole kovinkaan kauan aikaa, kun olen itse joutunut käyttämään iltapäiväkerhotoimintaa, jotta lapsella on koulupäivän jälkeen hyvää aktiviteettia ja turvallinen ympäristö. Yhteydenottokynnys vanhemmilla on todella matala silloin, kun on kyse omista lapsista, ja kyllä täytyy sanoa, että tällä hetkellä vanhemmat ottavat todella paljon yhteyttä. Hallitukselta on tulossa todella paljon erilaisia toimenpiteitä, jotka koskettavat lapsiperheitä, eivät ainoastaan aivan pienten lasten vanhempia vaan myös heitä, jotka ovat siellä iltapäiväkerhotoiminnassa — lapset, jotka ajattelevat olevansa jo aika isoja, kun ovat ekalla tai tokalla luokalla — ja myöskin ihan peruskouluun, lukioon, toisen asteen koulutukseen. Homekoulu, koulusäästöt ja tämä iltapäivätoiminnan tulevaisuus puhuttavat todella paljon: onko varaa enää laittaa lasta, varsinkin jos on useampi lapsi, turvalliseen ympäristöön koulupäivän jälkeen.

Täällä edustaja Lauslahti totesi, että omassa kotikunnassa lapset ovat joutuneet tyytymään iltapäiväkerhon toiminnan osalta joskus jopa eioohon. Satun itse olemaan saman kunnan eli Espoon kuntapäättäjä, aivan kuten edustaja Lauslahtikin — ja harmi, että hän lähti täältä pois, nimittäin kunnilla on mahdollisuus myöskin kompensoida muulla tavalla kuin korottamalla maksuja. Eli peritään niiltä työssä käyviltä perheiltä, joissa palkka on todella pieni, pistetään maksamaan sitten siitä, että voi olla turvallisesti mielin siellä työpaikalla. Veroprosentti Espoossa on pääkaupunkiseudun matalin, jollei Kauniaista oteta lukuun, ja kyllä tämä on semmoinen arvovalinta. Espoossa se on ollut kokoomuslainen arvovalinta, että pidetään veroprosentti alhaalla (Puhemies koputtaa) mutta iltapäiväkerhotoimintaa ei mahdollisteta kaikille sitä tarvitseville.

19.22 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Eilen puhuimme nuorisotakuusta ja siitä, kuinka hallitus käytännössä lopettaa sen leikkaamalla 96 prosenttia rahoituksesta. Nuorisotakuussa puhutaan nuorista, jotka eivät lähe opiskelemaan peruskoulun jälkeen tai jo peruskoulun yläluokkien aikana jättäytyvät koulutyöstä paitsi. Mielestäni olemme nuorten auttamisessa kovin paljon myöhässä ja huomion pitäisi keskittyä koulupolun alkupäähän. Keskilapsuus 7—12 vuoden iässä on aikaa, jolloin luodaan pohja loppuelämän elämäntavoille. Silloin muodostuvat ihmiselle loppuiksi unirytm, syömis- ja liikuntatottumukset. Mitä on perheen arjen näkökulmasta lapsen alaluokkien koulunkäynti? Se on sitä, että lapsi saa koulussa laadukasta opetusta, mutta koska tunteja on viikossa niin vähän, ovat päivät lyhyitä ja päättyvät usein jo puoliltapäivän. Lapsi on tällöin koko loppupäivän kotona yksin odottaen vanhemman kotiintuloa töistä. Monet tekevät töitä nykyään palvelualoilla, joilla työaika on esimerkiksi kaupan aukioloaika, ja lapsen yksinolo voi olla nukkumaanmenoon saakka. Ei ole myöskään ketään viemässä harrastuksiin.

Iltapäiväkerhopaikkoja ei ole usein kuin ekaluokkalaisille, tai jos tilaa on, niin myös kakkosluokkalaisille. Iltapäiväkerho on ollut jo nykyisellään maksullista, eikä siinä ole tulosidonnaisuutta, vaan se on kaikille samanhintaista. Jos perheessä on rahat tiukoilla tai on monta lasta, on monen pakko säästää tässä kohtaa ja olla laittamatta lapsiaan kerhoon. Nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

hallitus esityksellään tuplaa maksut, ja mielestäni esitys on suorastaan järjenvastainen. Iltapäiväkerho on lapsen kannalta ihanteellinen paikka olla koulun jälkeen: saa olla kavereiden kanssa, saa terveellisen välipalan, saa leikkiä, saa olla turvallisen aikuisen valvonnan alla, ja läksytkin tulevat tehdyksi. Vanhempi voi olla rauhallisin mielin töissä ja hakea lapsen koululta töistä päästyään. Eli iltapäiväkerhoilla toteutetaan nuorisotakuuta, ja ne pitäisi säätää lakisääteiseksi palveluksi niin, että niihin olisi oikeus kaikilla alakoulun oppilaila ja toiminta olisi maksutonta. Voitaisiin alkaa puhua Suomessa kokonaiskoulupäivästä.

Jos ajattelee sitä, minkä aiheutamme lapsille nyt heidän pelatessaan pleikkaria, kännykkää tai tietokonetta yksin kotona kaiket iltapäivät surffaillen netissä, syöden epäterveellisesti, joutuen huonoon seuraan, peläten, joutuen kiusatuksi, kokeillen päihteitä ja niin edelleen, voidaan todeta, että iltapäiväkerhoissa lasten oleminen tulisi pitkällä tähtäimellä yhteiskunnalle halvemmaksi. Perheiden arki paranisi, ja säästyttyisiin monelta inhimilliseltä tuskalta ja hädältä. Lasten liikalihavuus myös pieneni, kun liikkuminen lisääntyisi ja syöminen olisi terveellisempää. Lapsilla yksinäisyys vähenisi ja ystävien määrä lisääntyisi, ja koulukiusaaminen vähenisi, ja tupakointi ja päihteet vähenisivät. Kerhonohjaajia palkkaamalla yhteisöpedagogien ja muiden korkeakoulutettujen ammattilaisten työttömyys pieneni. Myöskin työn määrä ja verotulot yhteiskunnassamme lisääntyisivät, sillä vanhemmat voisivat tehdä kokopäivätyötä. Nyt moni tekee puolikasta työaikaa sen vuoksi, että pääsee aiemmin kotiin lapsensa luo. Pienipalkkaisilla ja yksinhuoltajilla ei tähän ole mahdollisuutta. Moni lapsi viettää iltapäiviään myös vanhempien työpaikoilla. On surullista, että koulujen lähetyksillä vaeltelee alakoululaisia katsomassa kaihoten koulun sisälle ja pihoille, missä iippalaiset viettävät hauskaa. Lapset haluaisivat osallistua, mutta järjestelmämme ei anna, ja se on väärin. Veikkaan myös, että lasten masennukset ja muut mielenterveysongelmat vähenisivät ja kiinnostus elämää kohtaan lisääntyisi. Monella yläkouluikäisellä nuorella on vaikeuksia aamulla lähteä kouluun: yöt pelataan ja päivät nukutaan, koulu ei kiinnosta. Koulusta on satoja tunteja poissaoloja, ja jatko-opiskelupaikka ei kiinnosta. Arjen rytmi ja elämäntavat ovat ehtineet 9 vuoden koulutaipaleen aikana vääristyä.

Uskon ennaltaehkäisyn auttavan paremmin kuin jälkien korjaamisen. Se, että lapset saivat olla iltapäivät koulussa järkevän, laadukkaan tekemisen parissa koulutettujen aikuisten kanssa, (Puhemies koputtaa) ehkäisisi väärille poluille joutumista.

19.28 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä äsken viitattiin kolmannen sektorin toimijoihin, jotka ovat hyviä iltapäiväkerhotoiminnan järjestäjiä, ja näin on ollut vuoden 90 alun jälkeen, kun olen itse saanut sitä seurata, myöskin jonkun verran seurakunnan ja kunnan puolelta.

Mutta ongelma on yhä edelleen toimintojen kirjavuus, sillä jokainen kunta voi itse päättää, miten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehdään: onko se avustuksena, avustetaanko lapsiperheitä, tehdäänkö kumppanuussopimuksia, viedäänkö kilpailutukseen, maksetaanko osarahoitusta, ja myöskin se, mikä hallintokunta missäkin kunnassa vastaa, on hyvin kirjavaa. Kaikissa tapauksissa kunta tietenkin vastaa siitä toiminnasta, että sitä kunnassa on, ja palveluntuottajat saavat aina semmoisen könttäkorvauksen. Mutta palveluntuottajat eivät voi suhteuttaa, kun meillä on kerran laki, sitä toimintaansa sen korvauksen mukaan, vaan sen toiminnan pitää olla aina tasalaatuista. Ja tämä on ongelma, koska ne korvaukset kunnittain ovat hyvin erilaiset. Ja kuitenkin on haluttu ja ajateltu, että kaikki toiminta olisi tietenkin pitkäjänteistä ja suunnitelmallista, osa lapsen koulupäivää ja varhaiskasvatuksesta pidemmälle opinahjoihin sitten laadukasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Tässähän on ollut ongelmia, ja tuntuu, että ne taas pahenevat. Kun meillä kolmas sektori pitkälti yhä edelleen iltapäiväkerhoissa työllistää työllistämistuen kautta olevat työntekijät, niin kaikki työsuhteet loppuvat puolen vuoden, yhdeksän kuukauden, korkeintaan vuoden jälkeen, jotenka pitkäjänteistä, laadukasta toimintaa on todellakin vaikea järjestää, etenkin kun siellä on joka tapauksessa se kesäaika, siinäkin tapauksessa, että palveluntuottaja säilyisi samana, mikä kyllä vaihtuu aika monessa kunnassa vuodesta toiseen. Elikkä määräaikaiset työsuhteet ja palkkatuella työllistäminen eivät tue tätä.

Hyvää on tietenkin, että 2006 on tehty erillinen ammattitutkinto ja nyt osa pystyy kouluttautumaan siinä samalla, työn aikana, sitten siihen ammattiin, ja sitä voi myöskin opiskella muualla. Ja kun hallitus kerran toteaa, että tämä parantaa laadukasta toimintaa ja edistää aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien työsuhteiden pysyvyyttä, niin näillä reunaehdoilla ihmettelen kyllä, miten. Vai onko tarkoitus se, että järjestetään harvemmille laadukkaampaa toimintaa — elikkä niille, joilla on rahaa, sitten sitä toimintaa voidaan järjestää?

Kunnat ovat tuottaneet tätä palvelua hyvin erityyppisesti. Joissakin kunnissa palvelua tuotetaan ilmaiseksi osana koulujen kerhotoimintaa ja siitä vastuun kantaa sitten kunta kokonaisuudessaan, ja joissakin kunnissa ne lukukausimaksut tai kuukausimaksut ovat varsin suuria. Elikkä tälläkin hetkellä eri kunnissa on hyvin eriarvoinen kohtelu.

Mutta nämä maksujen korottamiset, niin kuin täällä jo on moneen kertaan todettu, nostavat sitä osallistumiskynnystä ja saattavat lapset eriarvoiseen asemaan nyt siellä kunnan sisällä vielä entistä enemmän.

Vielä muutama sana tähän tuottajien puolelle. Tässähän ei ole missään tapauksessa kyse siitä, että tällä tuettaisiin kolmannen sektorin iltapäiväkerhojen tuottajia tai niitten järjestäjiä. Tällä ei ole mitään tekemistä valtiontalouden kanssa, elikkä minkäänäköistä julkisen talouden helpotusta tällä ei ole tulossa, koska oletettavasti myöskin siellä kunnassa on käytössä siihen iltapäiväkerhotoimintaan kaikki ne maksut, mitä sieltä kerätään.

Yksi byrokratian lisäys tässä on tulossa, samalla tavalla kuin subjektiivisen päivähoidon osalta. Kuka on se, joka määrittää ja päättää, keneltä maksuja ei kerätä? Keräävätkö ne iltapäiväkerhon ohjaajat, ne palkkatuella olevat ihmiset, toisten tilinauhat ja tekevät itsenäiset päätökset siellä kerhoissa? Vai menevätkö ne sosiaalitoimen päätettäväksi? Tässä on byrokratiaa.

Ja sitten vielä tuottajien puolelta: Kuka korvaa ja miten korvataan tuottajille, elikkä sille kolmannelle sektorille, ne maksuvapaudet tai ne maksujen alennukset? Sitä ei tässä hallituksen esityksessä ymmärtääkseni ole ollenkaan pohdittu. Jäävätkö ne sen kolmannen sektorin järjestön itse maksettavaksi, jos se päättää, että se voi ottaa toimintaansa — niin kuin toivottavaa on — niitä lapsia tai niiden lasten perheitä, joilla sitä maksuvalmiutta ei ole? Onko se se järjestö, (Puhemies koputtaa) joka sitten huolehtii?

19.33 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä syksy on ollut todella surullinen syksy, ja kun joulua lähestytään, niin tuntuu siltä, että ne lapsiperheisiin kohdistetut kaikki maksut ja palveluiden heikentämiset eivät ainakaan helpompaa joulua ja rauhaa perheille tuo.

Hallitus kohdistaa maksuja jälleen lapsiperheille nostamalla koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja. Aamu- ja iltapäivätoiminta on lapselle ja perheelle tärkeä palvelu, joka takaa pienelle koululaiselle turvallisen ja toiminnallisen ajan kouluaikojen ulkopuolella. Ensimmäisinä kouluvuosina koulupäivät ovat lyhyitä, joten monet koululaiset joutuvat olemaan yksin pitkän ajan ennen kuin vanhemmat tulevat töistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Päivätoiminnalla vaikutetaan myös ennalta ehkäisevästi lapsen kehitykseen monella eri tavalla. Toiminnalla on monia myönteisiä vaikutuksia lapsen oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen. Tämä tukee lapsen sosiaalista kanssakäymistä muiden lasten sekä aikuisten kanssa. Liikunta-, musiikki- ja muu kerhotoiminta kehittävät lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kyse ei siis ole vain siitä, että lapsen ei tarvitse olla yksin kotona, vaan toiminnalla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä ehkäistään myös syrjäytymistä.

Hallitus kasaa ja nostaa erilaisia maksuja perheille. Lapsiperheköyhyys on jälleen kasvussa Suomessa. Työttömyys ja alhainen tulotaso lisäävät perheen köyhyysriskiä. Tällä hetkellä köyhyysrajan alapuolella työssä käyvien määräkin on lisääntynyt. Heidän määränsä arvioidaan olevan tällä hetkellä yli puoli miljoonaa. Kasvu johtuu muun muassa pätkä- ja vuokratöiden yleistymisestä. Yksinhuoltajaperheiden tulot menevät käytännössä kaikki arjen perusmenoihin eivätkä riitä edes niihinkään.

Yksi ongelma koululaisten iltapäivätoiminnan osalta on, että taloudellisista syistä tämä tulee vaikuttamaan joidenkin lasten osallistumismahdollisuuksiin. Perheillä on mahdollisuus saada alennus maksuista, kuten täällä on todettu, mutta ongelmana on, että nämä vaihtelevat kunnittain, koska yhtenäisiä periaatteita tai linjauksia tähän ei ole tehty.

Vähintä, mitä tulisi nyt tehdä, on saada valtakunnalliset yhtenäiset linjaukset ja ohjeistukset, kuinka ja millä periaatteella alennuksia voidaan saada. Varsinkin, kuten edustaja Paatero totesi äsken, näitä tuottajia on hyvin monenlaisia, jotka perustavat omat maksunsa eri periaatteille, sekä sitten myös alennukset voivat vaihdella niin kunnan sisällä kuin kuntien kanssa myös keskenään. Tähän olisi voitu sisällyttää porrastettu maksujärjestelmä, joka huomioisi perheiden tilanteet nykyistä paremmin.

Parasta tietenkin olisi, jos hallitus ottaisi esityksensä pois ja tekisi ensin lapsiperheisiin liittyvän kokonaisvaikutusarvioinnin, arvioisi tämän jälkeen tilanteen uudelleen ja sitä kautta huolehtisi, että jokainen lapsi taustastaan riippumatta voisi osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka varsinainen esitys tai kannatus tehdään seuraavassa käsittelyssä, niin sanon jo tässä vaiheessa, että tuen jatkossa myös edustaja Gustafssonin esitystä.

19.37 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Varmastihan kaikki tässä salissa olemme täysin samaa mieltä aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan merkityksestä, tärkeydestä ja arvosta. Siitä ei todellakaan ole kysymys. Sen sijaan täytyy varmaan jälleen muistuttaa, mistä on kysymys: nimittäin maksujen enimmäismäärän korotuksesta. Tällä esityksellä ei koroteta maksuja, niin kuin täällä on sosialidemokraattisen puolueen edustajien toimesta väitetty, vaan tällä korotetaan sitä enimmäismaksumäärää, ja esityksellä ei ole valtiontaloudellista vaikutusta siten. Sen sijaan tällä enimmäismäärän korotuksella pyritään itse asiassa turvaamaan toimintaa mahdollisimman laajana kaikissa kunnissa, kun me olemme tällä hetkellä tilanteessa, jossa näitä korotuksia ei ole kunnissa ollut mahdollista tehdä jopa kymmeneen vuoteen.

Ja kuten on moneen otteeseen jo sanottu, niin muistutetaan vielä siitäkin, että aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan järjestäminen todellakin on vapaaehtoista ja kunnat järjestävät tätä palvelua hyvin eri tavoin joko itse tai sitten yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Mukana voi olla yrityksiä, järjestöjä tai esimerkiksi seurakuntia. Moni meistä varmasti on mukana myös kunnallispolitiikassa, ja itselläni on sellainen näkemys, että kuntapolitiikassa suhtaudutaan varsin positiivisesti siihen, että valtion taholta säännellään vähemmän ja an-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

netaan tehdä niitä päätöksiä siellä kuntatasolla. Tälläkään hetkellä kaikki kunnat eivät veloita sitä maksimimäärää aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnastaan.

Mutta silti täytyy myöntää, että tämä korotus kieltämättä on varsin merkittävä, ja sellainen uhka tässä on ollut olemassa, että ellei kunnille anneta näitä pelimerkkejä tämän toiminnan toteuttamiseen, niin toiminnan jatkuminen voisi joissakin kunnissa olla vaarassa, (Puhemies koputtaa) ja siinä mielessä tämä enimmäismäärän korotus on ollut aivan perusteltu, varsinkin kun tavoitteena on, että (Puhemies koputtaa) kerhotoimintaa kehitettäisiin yhä edelleen (Puhemies: Aika!) ja vietäisiin eteenpäin.

19.39 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Sirén piti oikein hyvän puheenvuoron, ja jatkaisin siitä. Itse asiassa se, mikä täällä meitä kaikkia huolestuttaa: ymmärrämme yksittäisiä toimia, mutta näiden toimien, jotka kohdistuvat lapsiperheisiin, mitä hallitus nyt tekee, kokonaisvaikutus on hyvin surullinen, ja se on ehkä tässä kaikista ikävintä. Sen sijaan, että täällä puhutaan kovasti säästöistä ja kuntien tilanteesta ja valtiontalouden tilanteesta, niin säästöt kun kohdistuvat näin rajulla tavalla lapsiin, uskon vahvasti — enkä ole varmaan ainoa, joka näkee sen — että lopputulos voi olla teille päinvastainen ja sen sijaan, että teemme täällä säästöjä, voimme maksaa vielä tulevaisuudessa tästä ison hinnan. Myös sivistysvaliokunnassa meillä on ollut asiantuntijakuulemisia, ja niissä oikeastaan lähestulkoon kaikissa — jos ei nyt kaikissa — on oltu huolissaan tästä kokonaisarviointin puutteesta, siitä, että näitä säästöjä tulee kerta toisensa jälkeen mutta ei nähdä pidemmälle, että mikä tämä kokonaisarvio tulee olemaan.

Ja myös tästä vuoden 2009 opetusministeriön selvityksestä on käynyt ilmi, että maksut kyllä vaikuttavat vanhempien mahdollisuuteen ja haluun laittaa lapsia iltapäiväkerhotoimintaan, ja nyt kun maksut sitten kasvavat näinkin rajusti, niin se varmasti tulee myös vaikuttamaan. Toki täällä on korostettu sitä, että kunnille annetaan vapaus valita, mutta me asetamme kunnat hyvin eriarvoiseen ja hyvin vaikeaan tilanteeseen, jolloin ne joutuvat huonojen vaihtoehtojen välillä valitsemaan.

Tosiaankin, kuten aikaisemmin sanoin: miten nämä alennukset lasketaan, kuka niistä päättää? Lisätään valitettavasti vielä yksi byrokratia kaikkien muiden perään. Mutta sen sijaan toivon, että tämän kaiken yhteydessä pystymme parantamaan meidän iltapäiväkerhotoimintaa. Se on valmiiksi jo monelta osin hyvää, mutta siellä voitaisiin tehdä paljon enemmän, mikä olisi lapsen kasvun kannalta erityisen tärkeitä: tuodaan enemmän urheilua, kulttuuria ja muuta tekemistä (Puhemies koputtaa) ja toimintaa. Uskon, että sitä kautta me saamme myös erittäin laadukasta ja hyvää varhaiskasvatusta ja myös iltapäiväkerhotoimintaa.

19.42 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus on muuttamassa perusopetuslakia siten, että koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen enimmäismäärää korotettaisiin. Enimmäismaksu 570 tunnin osalta nostettaisiin siis nykyisestä 60 eurosta 120 euroon ja 760 tunnin osalta nykyisestä 80:sta 140 euroon kuukaudessa. Samalla tiukennettaisiin velvollisuutta jättää maksu perimättä tai alentaa sitä, jotta perheen pienituloisuus ei muodostuisi esteeksi lapsen osallistumiselle toimintaan. Korotukset ovat osa hallituksen koko suomalaisen koulutuskenttään kohdistamaa kuritusta ja leikkauspolitiikkaa.

Perusopetuslain mukaan aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on muun ohella tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

si aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. On syytä kysyä, miten maksujen kaksinkertaistaminen palvelee tätä tarkoitusta.

Hallituksen esittämät enimmäismaksut kerralla kaksinkertaistava korotus on erittäin korkea, ja se on omiaan lisäämään eriarvoisuutta. Maksujen nostolle olisi ollut oikeudenmukaisempia vaihtoehtoja, kuten portaittainen määräytyminen samaan tyyppitapaan kuin päivähoitomaksujen osalta. Tällöin esitys olisi sisältänyt myös nollamaksuluokan. Näin kaikki aamu- ja iltapäivähoidon tarpeessa olevat lapset olisivat tosiasiallisesti voineet osallistua siihen ja maksut olisivat kaikissa kunnissa samalla tasolla. Myös sivistysvaliokunta piti tätä selvittämisen arvoisena asiana.

Opetusministeriön vuonna 2009 teettämässä selvityksessä todetaan, että asiakasmaksut rajoittavat aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumista. Vaikka aamu- ja iltapäivätoiminnan seurantatietojen mukaan — nämä tiedot ovat viime vuodelta — suurin osa toimintaan osallistuvien lasten vanhemmista on tähän mennessä pitänyt nykyisiä maksuja kohtuullisina, maksujen kaksinkertaistaminen on muutoksena niin merkittävä, että suhtautuminen jatkossa todennäköisesti muuttuu paljon kielteisemmäksi. Osallistuminen toimintaan voi vähentyä selkeästi. Maksujen korotus voi vaikuttaa kielteisesti haluun hakea lapselle paikkaa aamu- ja iltapäivätoimintaan. Ensimmäisinä kouluvuosina koulupäivä on Suomessa varsin lyhyt, joten monet koululaiset jäävät tällöin päivittäin pitkiksi ajoiksi ilman ohjattua toimintaa ja aikuisten valvontaa, vaikka heillä olisi ohjattuun toimintaan selkeä tarve.

Aamu- ja iltapäivätoiminta on perheelle selkeä palvelukokonaisuus, joka takaa pienille koululaisille ja erityisen tuen piirissä oleville turvallisen ja toiminnaltaan aktiivisen aamun ja iltapäivän kouluajan ulkopuolella. Aamu- ja iltapäivätoiminta on vakiintunut palvelu, jonka kehittämistä Opetushallitus on merkittävästi tukenut koordinoimalla verkostomaista toimintaa. Kansallinen yhteistyö on taannut aamu- ja iltapäivätoiminnan hyvää laatua, johon vanhemmat ja lapset ovat olleet tyytyväisiä. Toimintaan osallistui vuonna 2014 ensimmäisen vuosiluokan oppilaista yli 50 prosenttia, toiselta luokalta lähes 30 prosenttia ja erityistä tukea tarvitsevista vuosiluokkien 3—9 oppilaista alle 7 prosenttia. Aamu- ja iltapäivätoiminta jopa työllistää noin 7 500 ohjaajaa.

Sivistysvaliokunnan saamissa monissa monissa lausunnoissa tuotiin esiin huoli siitä, että maksujen kaksinkertaistaminen johtaisi siihen, että toimintaan osallistuisi nykyistä vähemmän lapsia ja erityisesti äitien mahdollisuus osallistua täysiaikaisesti työelämäänsä voisi vaikeutua. Lasten yhdenvertainen osallistuminen iltapäivätoimintaan vaarantuisi ja voisi vaikuttaa lasten syrjäytymiseen. Erityisesti tämä yhdenvertaisuuden vaarantuminen on hyvin vakava asia.

Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutetun mielestä velvollisuus myöntää alennusta tai jättää maksu kokonaan perimättä ei vielä ole riittävää yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Vähimmäisedellytyksenä onkin, että tästä mahdollisuudesta tiedotetaan kunnissa kunnolla, mikä on myös mainittu hallituksen esityksessä. Lisäksi tarvittaisiin vähintäänkin ohjeistusta siitä, miten eri näkökohdat tulee huomioida perittävän maksun suuruutta arvioitaessa, miten alennusten suuruus lasketaan ja kuka päätökset tekee. Nyt on vaarassa eri-arvoisuuden kasvu eri kuntien erilaisten käytäntöjen takia.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen nosto on vain osa hallitusohjelmassa kaavailtuja tiukennuksia, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Lapsiperheiden asemaan vaikuttavat heikennykset ovat ristiriitaisia muun muassa hallitusohjelman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan liittyviin tavoitteisiin nähden. Aamu- ja iltapäivätoiminnan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

päivätoiminta on esimerkki tavoitteissa mainituista matalan kynnyksen palveluista, joita on tarkoitus vahvistaa. Toiminnalla voidaan tukea lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä varhaisessa vaiheessa. Palvelun saatavuuden heikentäminen maksuja korottamalla ei tue näitä tavoitteita.

Lapsiperheisiin kohdistuvia hallitusohjelman mukaisia leikkauksia sekä muita suunnitteilla olevia muutoksia ja uudistuksia tulisi arvioida kokonaisuutena ja erityisesti lapsinäkökulmasta. Varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen ja perusopetuksen ja niihin liittyvien aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä kerhotoiminnan muutokset ovat esimerkki kokonaisarviointia vaativista kohteista. Julkisten menojen vähentämiseen tähtäävien yksittäisten muutosten (Puhemies koputtaa) eteenpäinvienti ilman kattavaa kokonaisarviointia voi johtaa täysin päinvastaiseen lopputulokseen kuin hallitusohjelmassa todetut yleiset hyvinvointitavoitteet.

19.47 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Razmyar päätti hyvän puheenvuoronsa asiaan, josta haluan vielä muutamalla sanalla jatkaa, nimittäin tähän kerhotoiminnan kehittämiseen. Haluaisinkin puhua koulupäivien yhteydessä järjestettävästä kerhotoiminnasta kokonaisuudessaan, nimittäin tähän liittyä suuria mahdollisuuksia, ja valiokunnan mietinnössäkkin kannustetaan kuntia laajemmin kerhotoiminnan kehittämiseen. Tämä on todellakin tärkeä asia, johon toivon, että kunnat tarttuvat. Kerhotoiminnan kehittämiseen liittyy isoja mahdollisuuksia esimerkiksi Liikkuva koulu -hankkeeseen liittyen.

Kerhotoiminnan järjestämisessä olisi hyvä hyödyntää hyviä käytäntöjä eri kunnista yhteistyössä esimerkiksi urheiluseurojen tai kulttuurijärjestöjen kanssa. Jos useampi lapsi voisi harrastaa koulujen kerhoissa esimerkiksi koulupäivän jälkeen, tällä olisi paljon positiivisia vaikutuksia. Se esimerkiksi laajentaisi kohtuuhintaisten harrastusmahdollisuuksien valikoimaa, ja kun harrastus olisi heti koulupäivän jälkeen, ei lapsen tarvitsisi viettää aikaa yksin, vanhemmat vapautuisivat kuskaurumbasta ja ilta-aika olisi perheen yhteistä aikaa, kun harrastukset ajoittuisivat heti koulupäivän perään.

19.49 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! On ehkä hyvä vielä muistaa tästä esityksestä, että tällä esityksellä ei kaksinkertaisteta maksuja, ettei anneta väärää kuvaa kansalaisille siitä, mitä tällä esityksellä ollaan tekemässä, eli kuntapäätäjät tekevät sitten omat päätöksensä tästä. Hyvinkin moni kunta ei välttämättä nosta ollenkaan. Ne kunnat luultavasti nostavat, jotka haluavat näitä palveluita laajemmin tarjota kuntalaisille. Ja kuntalaisiltahan on todella tullut, perheiltä myös, sitä palautetta siitä, että on ikävää, että kunta ei pysty näitä palveluita tällä hetkellä järjestämään. Jos kunnilla on niin hyvä taloudellinen tilanne, että ne voivat omista varoistaan siirtää osan aamupäivä- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseen, niin hyvä niin. Sehän on hieno asia. Tällä esityksellä nimenomaan parannetaan kuntien omaa itsehallintoa päättää palveluista ja niiden järjestämisestä ja nimenomaan niitten rahoittamisesta. Tätä on nimenomaan toivottu kuntakentältä.

Mitä tulee myös tähän byrokratiaan, kun tästä puhuttiin, että tämä lisäisi sitä, niin nimenomaan se, että meillä olisi yhtenäiset kriteerit näistä, mitä kaivattiin, juuri toisi, niin kuin valiokunnan esityksessäkin lukee tai hallituksen esityksestä tulee ilmi, varoja myös tähän hallintoon ja kunnan pyörittämään byrokratiaan sitten tästä arvioinnista, että mitkä perheet kuuluvat minkäkin palvelun piiriin ja paljonko siitä pitää maksaa. Nimenomaan on tullut esille kunnista, että heillä ei ole halua näitä palveluita niin paljon järjestää, jos joka asiaan tulee tämä sama arviointi. Sen takia tässä hallituksen esityksessä on jo huomioitu ni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

menomaan vähävaraiset perheet ja muut, joilla on ongelmia näitten maksujen kanssa, että heidät jopa vapautetaan näistä maksuista.

Jos näitä kriteereitä halutaan käydä läpi, niin toivoisin, että niistä myös tulisi niitä konkreettisia esityksiä. Minusta on erittäin hyvä, että kunnilla on nyt jatkossa parempi mahdollisuus järjestää lapsiperheille aamu- ja iltapäivätoimintaa.

19.51 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt, kun valiokunnan puheenjohtaja on täällä paikalla, esittäisin hänelle kysymyksen: kun olemme keskustelleet täällä paljon turvapaikanhakijoista ja pakolaisista ja tiedämme, että näillä lapsilla on myös oikeus perusopetukseen, niin oletteko pohtineet mahdollisesti valiokunnassa tai käyneet missään keskustelua siitä, voisivatko myös nämä turvapaikanhakijoiden perheitten lapset mahdollisesti osallistua näihin ilt- ja aamupäiväkerhoihin? Se voisi olla myös tällainen vähän toisen tyyppinen sosiaalinen ympäristö, jossa päästään vähän erilaisella tavalla kohtamaan suomalaisia lapsia ja sitä kautta verkottumaan ja ehkäisemään syrjäytymistä ja kotoutumaan tähän maahan entistä paremmin.

19.51 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! On totta, että aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen korotukset ovat korkeita. Korotusten suuruus heijastelee kuitenkin kuntien talouden heikkoa tilaa ja suurta tarvetta tasapainottaa julkista taloutta. Kunnat päättävät itse siitä, minkä suuruisena maksut peritään. On varmaa, että kaikki kunnat eivät suinkaan tule perimään korkeimpia aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja, ja mikäli kunta päättää korottaa maksuja, lisää se luonnollisesti kunnan tuloja. Tämä varmistaa aamu- ja iltapäivätoiminnan jatkumisen tulevaisuudessa.

Vallitsevassa tilanteessa aamu- ja iltapäivätoiminnan loppuminen on ihan todellinen vaara monissa kunnissa. Tälläkin hetkellä erityisesti toisen vuosiluokan oppilaita jää toiminnan ulkopuolelle. On hyvä muistaa, että kunnilla on myös mahdollisuus järjestää iltapäivätoimintaa yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkia palvelu yksityiseltä tuottajalta. Tällöin ei maksujen korotuksia tarvita.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä painottaa, että taide ja liikunta sopivat erittäin hyvin koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjelmaksi. Tämä tuli valiokunnassakin monasti esille. Arkiliikunta on erittäin oleellista lapsen henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kannalta, ja sitä tulisi edistää kaikin tavoin. Liikkuva koulu -hankkeen puitteissa lasten liikunnan määrää voidaankin lisätä tuntiin päivässä.

19.53 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olen kuvitellut, olen vilpittömästi uskonut, että kaikki me tiedämme, millaisessa ahdingossa suomalaiset kunnat tällä hetkellä ovat: ne kunnat, joissa on vähän matalampi veroaste, ja ne kunnat, joissa on vähän korkeampi. Mutta kun kuuntelee näitä keskusteluja ja tätä keskustelua, niin tulee sellainen vaikutelma, että ymmärrys tästä ei olekaan yhteinen. Täällä hyvin käytiin läpi sellaisen kunnan tilannetta, jossa yleinen veroaste on alhaalla, mutta siitä huolimatta iltapäiväkerhosta peritään täydet maksut. Mitä tekevät sitten esimerkiksi oman kuntani Savonlinnan kaltaiset kunnat, joissa kuntaveron on nyt jo yli 22 prosenttia ja raha ei tahdo millään riittää yhtään mihinkään? Eli se tarve korottaa näitä aamu- ja iltapäiväkerhojen hintoja aivan sinne viimeiseen tappiin asti on enemmän kuin valtava.

Haluaisin kysyä myös nyt, kun valiokunnan puheenjohtaja on paikalla, sitä, miten valiokunnassa on ajateltu rahoitettavan niitä kolmannen sektorin toimijoita, jotka tulevaisuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

nessa tarjoavat aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa niille oppilaille, jotka eivät kuulu mihinkään maksuluokkaan, siis joille kunta antaa maksuttoman iltaja aamupäivähoidon. Kuka maksaa näille toimijoille? On kerta kaikkiaan valtavan hienoa, jos sinne saadaan liikuntaa, kulttuuria ja kaikkea muuta mukaan, mutta harva toimija tekee sitä maksutta, ja olisi hyvä tietää tässä yhteydessä, kuka sen maksaa.

19.54 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä olen kymmenen vuotta kiertänyt kuntia kouluttamassa ja toiminut rinnalla kulkijana kuntien kehittämishankkeissa. Minä väitän, että minä olen kiertänyt vähintään sadassa eri kunnassa, ja minun on nyt valitettavasti todettava, että kunnissa ei aina ole sitä parasta viisautta ajatella sitä kuntalaisen hyvää. Ei kukaan päättäjä tee eikä kunnassa tehdä näitä "huonoja päätöksiä" ilkeyksissään, mutta tosiasia on se, kuten ymmärsin edustaja Järvisenkin sanoneen, että jos kunnan taloudellinen tilanne on huono, niin siellä kyllä lapsen etu jää silloin toissijaiseksi. Tätä tarkoitin sillä, kun aiemmin sanoin, että tämä lisää eriarvoisuutta lasten välillä. Riippuen siitä, missä kunnassa ovat, lapset saavat erilaisia palveluja.

19.55 Tuomo Puumala kesk: Arvoisa puhemies! On totta, että tämä koulutuksen muoto tai tämä iltapäivätoiminta ylipäättänsä on erittäin hyödyllistä maahanmuuttajataustaisille lapsille. Kyllä jonkun verran keskustelua tästä kävimme myös valiokunnan mietintöä laadittaessa. Ehkä vielä isompi keskustelu liittyy sitten siihen, onko ylipäättänsä koulutuksen puolella resursseissa vielä osattu varautua siihen, mikä haaste meillä tulevina vuosina on edessä. Se nimittäin tulee olemaan mittava. Tähän valiokunta on omassa budjettilausunnossaan kiinnittänyt keskeisesti huomiota. Koulutuksellahan täytyy olla ihan tärkeä rooli kotoutumisessa. Luulen, että vielä ollenkaan sellaisiin rahasummiin ei ole hallituksen puolelta varauduttu, mitä tulevaisuudessa tässä edessä on.

19.56 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Selvää on, että meidän kunnat ovat hyvin erilaisissa taloudellisissa tilanteissa ja myös meidän kunnissa on hyvin erilaisilla arvovalinnoilla tehtäviä päätöksiä. Voisi ehkä sanoa mieluumminkin näin, että niissä kunnissa, joissa taloudellinen tilanne on heikko ja joissa on myöskin supistettu iltapäivätoimintaa ja rajoitettu ja tehty isompia ryhmiä, voisi myös aiheellisesti kysyä, onko itse asiassa hallituksen esitys sellainen, että se saattaisi jopa turvata iltapäivätoiminnan tai mahdollistaa sen laajentamisen. En näkisi tätä niinkään tällaiseksi uhkatekijäksi vaan mahdollisuutena siihen, että yhä useampi lapsi toivoaksemme pääsisi turvallisen iltapäivätoiminnan piiriin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 78/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.